YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
12 päivänä joulukuuta 2006 *

Asiassa T-373/94,

R. W. Werners, kotipaikka Meppel (Alankomaat), edustajinaan aluksi asianajajat H. Bronkhorst ja E. Pijnacker Hordijk ja sittemmin Pijnacker Hordijk,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään aluksi A. Brautigam ja A.-M. Colaert ja sittemmin Colaert,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään aluksi T. van Rijn, avustajanaan asianajaja H.-J. Rabe, ja sittemmin M. van Rijn,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jossa vaaditaan EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan (josta on tullut EY 235 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan (josta on tullut EY 288 artiklan toinen kohta) nojalla korvattavaksi vahinkoja, jotka kantajalle on väitetysti aiheutunut siitä, että häntä estettiin pitämästä kaupan maitoa asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31.3.1984 annetun asetuksen (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13), sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16.5.1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11), nojalla,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras sekä tuomarit M. E. Martins Ribeiro ja K. Jürimäe,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.4.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Maidon ja maitotuotteiden kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17.5.1977 annetussa neuvoston

asetuksessa (ETY) N:o 1078/77 (EYVL L 131, s. 1) säädettiin kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevan palkkion maksamisesta tuottajille, jotka sitoutuivat olemaan pitämättä kaupan maitoa tai maitotuotteita viiden vuoden pituisena kaupan pitämisestä luopumisen ajanjaksona, sekä tuottajille, jotka sitoutuivat olemaan pitämättä kaupan maitoa tai maitotuotteita ja muuttamaan lypsykarjan tuotantonsa lihakarjan tuotannoksi neljän vuoden pituisena tuotannon muuttamisen ajanjaksona.

2 Maidontuottajia, jotka ovat asetuksen N:o 1078/77 nojalla antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta, kutsutaan yleisesti niemellä "SLOM-tuottajat", ja tämä viimeksi mainittu lyhennesana tulee hollanninkielisestä ilmaisusta "slachten en omschakelen" (teurastaa ja muuttaa tuotantoa), joka kuvaa tuottajien kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevaan järjestelmään kuuluvia velvoitteita.

3 Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 muuttamisesta 31.3.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 856/84 (EYVL L 90, s. 10) ja asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31.3.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13) otettiin 1.4.1984 lähtien käyttöön lisämaksu, jota kannettiin toimitetuista maitomääristä, jotka ylittivät viitemäärän, joka määritettiin kunkin ostajan osalta kullekin jäsenvaltiolle vahvistetun kokonaismäärän mukaisissa rajoissa. Lisämaksusta vapautettu viitemäärä vastasi jäsenvaltion valitseman menettelyn mukaisesti kaikkea joko tuottajan toimittamaa tai meijerin ostamaa maitoa tai maitomäärää vastaavaa tuotetta viitevuoden aikana, joka Alankomaiden kuningaskunnan osalta oli vuosi 1983.

4 Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27.6.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68 (EYVL L 148, s. 13) 5 c artiklassa

tarkoitettua lisämaksua koskevista yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä säädetään 16.5.1984 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11).

5 Tuottajille, jotka asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumuksen vuoksi eivät olleet toimittaneet maitoa asianomaisen jäsenvaltion käyttämän viitevuoden aikana, ei myönnetty viitemäärää.

6 Yhteisöjen tuomioistuin totesi 28.4.1988 asiassa 120/86, Mulder, antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 2321; jäljempänä asia Mulder I) ja asiassa 170/86, von Deetzen, antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 2355), että asetus N:o 857/84, sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksella N:o 1371/84, oli pätemätön siltä osin kuin siinä ei säädetty viitemäärän myöntämisestä tuottajille, jotka asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumuksen vuoksi eivät olleet toimittaneet maitoa asianomaisen jäsenvaltion käyttämän viitevuoden aikana.

7 Edellä 6 kohdassa mainituissa asioissa Mulder I ja von Deetzen annettujen tuomioiden johdosta neuvosto antoi 20.3.1989 asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen (ETY) N:o 764/89 (EYVL L 84, s. 2), joka tuli voimaan 29.3.1989 ja jolla tehtiin mahdolliseksi se, että näissä tuomioissa tarkoitetuille tuottajille voitiin myöntää erityinen viitemäärä, joka vastasi 60:tä prosenttia näiden tuottajien tuotannosta niiden 12 kuukauden aikana, jotka edelsivät asetuksen N:o 1078/77 mukaisen kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevan sitoumuksen antamista.

8 Asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, 3 a artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetettiin erityisen viitemäärän väliaikaisen myöntämisen edellytykseksi muun muassa se, että tuottaja "osoittaa – – hakemuksensa tueksi, että hän kykeni tuottamaan vaaditun viitemäärän kokonaisuudessaan tilallaan".

9 Mainitun asetuksen 3 a artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan tällä tarkoitettiin tuottajia, "joiden kaupan pitämisestä luopumisen tai tuotannon muuttamisen voimassaolo päätty[i] – – asetuksen (ETY) N:o 1078/77 nojalla annetun sitoumuksen mukaisesti 31.12.1983 jälkeen, tai jäsenvaltioissa, joissa maitotoimitukset huhtikuun ja syyskuun välisenä aikana ovat vähintään kaksinkertaiset verrattuna maitotoimituksiin lokakuun ja [seuraavan vuoden] maaliskuun välisenä aikana, 30.9.1983 jälkeen".

10 Asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, 3 a artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos tuottaja kykenee 29.3.1989 alkavassa kahden vuoden määräajassa osoittamaan toimivaltaista viranomaista tyydyttävällä tavalla, että hän on tosiasiallisesti aloittanut uudelleen suoramyynnin ja/tai toimitukset ja että ne ovat viimeisen 12 kuukauden aikana olleet vähintään 80 prosenttia väliaikaisesta viitemäärästä, hänelle myönnetään erityinen viitemäärä lopullisesti. Muussa tapauksessa väliaikaiset viitemäärät ohjataan täysimääräisesti takaisin yhteisön varantoihin – –"

11 Asetuksen N:o 764/89 mukaisesti asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 1546/88 muuttamisesta 20.4.1989 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1033/89 (EYVL L 110, s. 27) lisättiin asetukseen N:o 1546/88 3 a artikla, jonka 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Tuottaja jättää asetuksen – – N:o 857/84 3 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettua [erityistä viitemäärää] koskevan hakemuksen jäsenvaltion nimeämälle toimivaltaiselle viranomaiselle tämän vahvistamien menettelytapojen mukaisesti ja sillä edellytyksellä, että tuottaja pystyy osoittamaan hallinnoivansa edelleen kokonaisuu-

dessaan tai osittain samaa tilaa kuin silloin, kun hänen tukihakemuksensa hyväksyttiin komission asetuksen (ETY) N:o 1391/78 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla."

12 Tuottajia, jotka olivat antaneet sitoumuksen kaupan pitämisestä luopumisesta tai tuotannon muuttamisesta ja jotka asetuksen N:o 764/89 nojalla saivat "erityiseksi" kutsutun viitemäärän, kutsutaan "SLOM I -tuottajiksi".

13 Asiassa C-189/89, Spagl, 11.12.1990 antamassaan tuomiossa (Kok. 1990, s. I-4539) yhteisöjen tuomioistuin katsoi pätemättömäksi asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, 3 a artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan siltä osin kuin tuottajille, joiden kaupan pitämisestä luopumisesta tai tuotannon muuttamisesta asetuksen N:o 1078/77 nojalla antama sitoumus oli päättynyt ennen 31.12.1983 tai tilanteen mukaan ennen 30.9.1983, ei myönnetty erityistä viitemäärää ensiksi mainitun säännöksen perusteella.

14 Edellä 13 kohdassa mainitussa asiassa Spagl annetun tuomion johdosta neuvosto antoi 13.6.1991 asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen (ETY) N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35), jolla poistettiin yhteisöjen tuomioistuimen pätemättömäksi toteamat edellytykset ja joka mahdollisti erityisen viitemäärän myöntämisen asianomaisille tuottajille. Näitä tuottajia kutsutaan yleisesti "SLOM II -tuottajiksi".

15 Yhteisöjen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 19.5.1992 antamassaan välituomiossa (Kok. 1992, s. I-3061, Kok. Ep. XII, s. I-99; jäljempänä asia Mulder II) Euroopan talousyhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka oli aiheutunut tietyille maidontuottajille, jotka olivat antaneet asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen ja jotka sittemmin eivät voineet pitää maitoa kaupan asetuksen N:o 857/84 soveltamisen takia. Yhteisöjen tuomioistuin kehotti asianosaisia saavuttamaan yksimielisyyden maksettavista määristä.

16 Neuvosto ja komissio julkaisivat tämän tuomion johdosta 5.8.1992 Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä tiedonannon 92/C 198/04 (EYVL C 198, s. 4). Kyseiset toimielimet muistuttivat tiedonannossa ensin edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annetun tuomion vaikutuksista ja ilmoittivat sitten aikovansa antaa yksityiskohtaiset säännöt siitä, miten vahingonkorvaukset käytännössä suoritetaan asianomaisille tuottajille, jotta kyseisen tuomion vaikutukset toteutuisivat täysimääräisesti.

17 Toimielimet sitoutuivat näiden yksityiskohtaisten sääntöjen hyväksymiseen saakka olemaan vetoamatta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa tarkoitettuun vanhentumiseen kaikkien niiden tuottajien osalta, jotka täyttivät edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annetusta tuomiosta johtuvat edellytykset. Tämän sitoumuksen ehtona oli kuitenkin, että oikeus vahingonkorvaukseen ei ollut vielä vanhentunut tiedonannon julkaisemispäivänä 5.8.1992 tai silloin, kun tuottaja oli esittänyt sitä koskevan vaatimuksen jommallekummalle toimielimelle.

18 Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II tarkoitettujen kantajien vaatimien korvausten suuruuden yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 27.1.2000 antamallaan tuomiolla (Kok. 2000, s. I-203; jäljempänä asia Mulder III).

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi 31.1.2001 asiassa T-533/93, Bouma vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-203; jäljempänä asia Bouma), ja asiassa T-73/94, Beusmans vastaan neuvosto ja komissio (Kok. 2001, s. II-223; jäljempänä asia Beusmans), antamillaan tuomioilla kahden Alankomaissa toimivan maidontuottajan, jotka olivat asetuksen N:o 1078/77 nojalla antaneet vuonna 1983 päättyneet sitoumukset maidon kaupan pitämisestä luopumisesta, EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla nostamat yhteisön sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevat kanteet.

20 Edellä 19 kohdassa mainitussa asiassa Bouma annetun tuomion 45 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 44 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli edellä 13 kohdassa mainitussa asiassa Spagl annetusta tuomiosta, että

tuottajat, joiden sitoumus oli päättynyt vuonna 1983, eivät voineet menestyksekkäästi perustaa vahingonkorvauskannettaan luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen, elleivät ne osoittaneet, että syyt, joiden vuoksi ne eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa viitevuonna, liittyivät siihen seikkaan, että ne olivat keskeyttäneet tämän tuotannon tietyksi ajaksi ja että niiden oli mahdotonta tuotantoa koskevista järjestelyllisistä syistä aloittaa toimintaa välittömästi uudelleen.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 19 kohdassa mainitussa asiassa Bouma antamansa tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta) viitannut edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annettuun tuomioon ja todennut seuraavaa:

"Asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdasta käy lisäksi ilmi, että yhteisön vastuu edellyttää sitä, että tuottajat ovat selvästi osoittaneet aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto sen jälkeen kun maidon kaupan pitämisestä luopumista koskeva ajanjakso on päättynyt. Laittomuus, joka johti SLOM-tuottajien tilanteen taustalla olevien asetusten pätemättömiksi julistamiseen, antaa SLOM-tuottajille oikeuden vahingonkorvaukseen ainoastaan, jos nämä ovat olleet estyneitä aloittamaan uudelleen maidontuotannon. Tämä merkitsee sitä, että tuottajien, joiden sitoumus oli päättynyt ennen kuin asetus N:o 857/84 oli tullut voimaan, oli pitänyt aloittaa uudelleen maidontuotanto tai ainakin toteuttaa tähän tähtääviä toimenpiteitä eli investoida maidontuotannossa tarvittaviin laitteisiin taikka korjata tai huoltaa niitä (ks. tältä osin asiaa Mulder II koskevan julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotuksen 30 kohta (Kok. 2000, s. I-3094))."

22 Kantajien tilanteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi edellä 19 kohdassa mainitussa asiassa Bouma antamansa tuomion 48 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 47 kohta) seuraavaa:

"Kun otetaan huomioon, ettei kantaja aloittanut maidontuotantoa uudelleen sitoumuksensa päättymisajankohdan – – ja kiintiöjärjestelyn voimaantuloajankohdan 1.4.1984 välisenä ajanjaksona, kantajan vahingonkorvauskannetta voidaan pitää perusteltuna vain, jos kantaja osoittaa, että hänellä oli tarkoitus aloittaa tuotanto

uudelleen kaupan pitämistä koskevan sitoumuksen päätyttyä ja että tämä oli ollut mahdotonta asetuksen N:o 857/84 voimaantulon vuoksi."

23 Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi yhdistetyissä asioissa C-162/01 P ja C-163/01 P, Bouma ja Beusmans vastaan neuvosto ja komissio, 29.4.2004 antamassaan tuomiossa (Kok. 2004, s. I-4509; jäljempänä yhdistetyt asiat Bouma ja Beusmans) edellä 19 kohdassa mainituissa asiassa Bouma ja asiassa Beusmans annetuista tuomioista tehdyt valitukset.

24 Edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans annetun tuomion 62 ja 63 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi seuraavaa:

"62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Bouma antamansa tuomion 45 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 44 kohta) tyytynyt päättelemään asiassa Spagl annetusta tuomiosta, että tuottajien, joiden sitoumus o[li] päättynyt vuonna 1983, o[li] osoitettava, että syyt, joiden vuoksi ne eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa viitevuonna, liitty[i]vät siihen seikkaan, että ne olivat keskeyttäneet tämän tuotannon tietyksi ajaksi ja että niiden oli mahdotonta tuotantoa koskevista järjestelyllisistä syistä aloittaa toimintaa välittömästi uudelleen.

63 Tämä tulkinta asiassa Spagl annetusta tuomiosta ei ole virheellinen."

25 Edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans annetun tuomion 72 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"– – edellytykset sille, että Bouma ja Beusmans voisivat vaatia korvausta SLOM 1983 -tuottajina, voidaan johtaa ainoastaan siitä tulkinnasta, jonka yhteisöjen tuomiois-

tuin on antanut asiaa koskeville säännöksille. Asetuksella N:o 1639/91 on nimittäin muutettu asetuksen N:o 857/84 3 a artiklaa, sellaisena kuin se on muutettuna erityisen viitemäärän myöntämistä koskevalla asetuksella N:o 764/89, mutta ensiksi mainitussa asetuksessa ei määritetä edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta SLOM 1983 -tuottaja voi vaatia korvausta. Asetuksen N:o 2187/93 nojalla suoritettava korvaus on itsenäinen, koska tällä asetuksella perustettu järjestelmä on vaihtoehto riita-asian ratkaisulle oikeusteitse ja se tarjoaa ylimääräisen keinon saada vahingonkorvausta (yhdistetyt asiat C-80/99–C-82/99, Flemmer ym., tuomio 9.10.2001, Kok. 2001, s. I-7211, 47 kohta)."

26 Edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans annetun tuomion 89 ja 90 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin päätteli seuraavaa:

"89 Toisin kuin Bouma ja Beusmans väittävät, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut asiassa Bouma annetun tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta) päätellä tästä yleisesti, että yhteisön vastuu edellyttää sitä, että tuottajat ovat selvästi osoittaneet aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto sen jälkeen kun kaupan pitämisestä luopumista koskeva sitoumus on päättynyt.

90 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut edellyttää asiassa Bouma antamansa tuomion 46 kohdassa (asiassa Beusmans annetun tuomion 45 kohta), että SLOM 1983 -tuottaja osoittaa asetuksen N:o 1078/77 nojalla antamansa sitoumuksen päätyttyä maidontuotannon uudelleen aloittamista koskevan aikomuksensa joko siten, että hän aloittaa tuotannon uudelleen tai ainakin toteuttaa tähän tähtääviä toimenpiteitä SLOM I -tuottajien tavoin, eli investoi maidontuotannossa tarvittaviin laitteisiin taikka korjaa tai huoltaa niitä."

27 Edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans annetun tuomion 100 ja 101 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi seuraavaa:

"100 Tältä osin on huomattava, että kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 125 kohdassa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisissa tuomioissa suorittama todistustaakan jako vastaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan vaatimuksen esittäjän on osoitettava, että edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiselle täyttyvät. Koska tämä vastuu on olemassa vain silloin, kun tuottaja joko aloittamalla tuotannon uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä tai osoittamalla tämän aikomuksensa jollain muulla tavalla todellakin todistaa aikovansa aloittaa uudelleen maidon pitämisen kaupan, korvauksen vaatijan asiana on todistaa, että hänellä todella on tällainen aikomus.

101 Mitä sitten tulee väitteeseen, jonka mukaan Bouma ja Beusmans eivät olleet voineet ennakoida niitä seurauksia, joita saattoi olla siitä, että tuotantoa ei aloitettu uudelleen ennen 1.4.1984, on todettava, että kaikkien niiden tuottajien tavoin, jotka haluavat aloittaa maidontuotannon, myös valittajien olisi pitänyt varautua siihen, että heihin sovelletaan tällä välin annettuja markkinapolitiikan määräyksiä. Valittajat eivät siis voineet perustellusti olettaa, että he voisivat aloittaa tuotannon uudelleen aikaisemmin voimassa olleilla edellytyksillä (ks. vastaavasti em. asia Mulder I, tuomion 23 kohta)."

Riidan perustana olevat tosiseikat

28 Kantaja, joka toimii maidontuottajana Alankomaissa, antoi 24.5.1980 asetuksen N:o 1078/77 nojalla maidon kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, jonka voimassaolo päättyi 24.5.1985.

29 Asetuksen N:o 764/89 antamisen johdosta kantaja esitti 2.6.1989 Alankomaiden viranomaisille erityisen viitemäärän myöntämistä koskevan hakemuksen, jossa hän ilmoitti, että hän "kykenee tosiasiallisesti tuottamaan tilallaan myönnettävää erityistä viitemäärää vastaavan määrän".

30 Kantajalle myönnettiin 21.7.1989 tehdyllä päätöksellä väliaikainen erityinen viitemäärä.

31 Kantajalle myönnettiin 31.10.1990 tehdyllä päätöksellä lopullinen viitemäärä, joka kuitenkin peruttiin Alankomaiden maatalous-, luonto- ja kalastusministeriön 11.10.1991 tekemällä päätöksellä, joka tehtiin sellaisen tutkimuksen johdosta, jossa oli ilmennyt, ettei kantaja täyttänyt lopullisen myöntämisen edellytyksiä, kun otettiin huomioon se seikka, ettei hän tuottanut alkuperäisellä SLOM-tilalla Beschikking Superheffing SLOM-deelnemersissä (SLOM-järjestelmään kuuluvilta tuottajilta kannettavaa lisämaksua koskeva säännöstö) tarkoitettua maitoa.

32 Lisäksi kantajan puoliso hallinnoi maidontuotantoa alkuperäisellä SLOM-tilalla.

33 Kantaja teki oikaisuvaatimuksen maatalous-, luonto- ja kalastusministeriön päätöksestä. Koska oikaisuvaatimus hylättiin, hän nosti kanteen College van Beroep voor het Bedrijfslevenissä (taloudellisia hallintoriitoja käsittelevä muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat), joka niin ikään hylättiin 16.1.1997 annetulla ratkaisulla.

Menettely

34 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 22.11.1994 jätetyllä kannekirjelmällä. Kanne kirjattiin asianumerolla T-373/94.

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun ensimmäisen jaoston 24.1.1995 antamalla määräyksellä oikeudenkäyntiä tässä asiassa lykättiin edellä 18 kohdassa mainitussa asiassa Mulder III annettavan tuomion julistamiseen asti.

36 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun ensimmäisen jaoston puheenjohtajan 24.2.1995 antamalla määräyksellä asiat T-372/94 ja T-373/94 päätettiin yhdistää yhdistettyihin asioihin T-530/93–T-533/93, T-1/94–T-4/94, T-11/94, T-53/94, T-71/94, T-73/94–T-76/94, T-86/94, T-87/94, T-91/94, T-94/94, T-96/94, T-101/94–T-106/94, T-118/94–T-124/94, T-130/94 ja T-253/94.

37 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa järjestettiin 30.9.1998 epävirallinen tapaaminen, johon osallistuivat asianosaisten edustajat. Tämän tapaamisen aikana asianosaisilla oli tilaisuus esittää huomautuksensa ensimmäisen oikeusasteen suorittamasta SLOM-tuottajia koskevien asioiden analyyttisesta luokittelusta, joka sisälsi ryhmän "D", johon kuuluivat sellaiset SLOM-tuottajat, jotka eivät olleet saaneet lopullista viitemäärää tai joiden osalta tällainen viitemäärä oli peruttu ja joille ei täten ollut tehty mitään hyvitystarjousta tietyille maidon ja maitotuotteiden tuottajille, jotka eivät voineet tilapäisesti harjoittaa toimintaansa, tarjottavasta hyvityksestä 22.7.1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2187/93 (EYVL L 196, s. 6) nojalla.

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidettiin 17.1.2002 toinen epävirallinen tapaaminen, johon osallistuivat asianosaisten edustajat. Asianosaisten välillä saatiin aikaan sopimus, joka koski pilottiasian valintaa SLOM-tuottajien III ryhmässä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi lykättäväksi käsittelyjä muissa samaa ryhmää koskevissa asioissa siihen saakka kunnes pilottiasiaksi valitussa asiassa annetaan tuomio.

39 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi laajennetun toisen jaoston puheenjohtajan 27.6.2002 antamalla määräyksellä asian T-2/94 poistettavaksi tämän tuomion 36 kohdassa mainittujen yhdistettyjen asioiden muodostamasta kokonaisuudesta.

40 Neuvosto ja komissio ehdottivat 25.7.2002 päivätyllä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle osoitetulla kirjeellä menettelyn aloittamista uudelleen asiassa T-373/94 luokkaan III kuuluvien SLOM-tuottajien pilottiasiana. Kantaja ei esittänyt huomautuksia tältä osin.

41 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi laajennetun ensimmäisen jaoston puheenjohtajan 2.12.2002 antamalla määräyksellä asian T-373/94 erottamisesta tämän tuomion 36 kohdassa mainituista yhdistetyistä asioista ja asian käsittelyn jatkamisesta asiassa T-373/94.

42 Kantaja jätti 5.2.2003 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon ajan tasalle saatetun kannekirjelmän, jolla oli tarkoitus korvata alkuperäinen kannekirjelmä.

43 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 2.7.2003 pidetyn täysistunnon päätöksellä siirtää nyt käsiteltävänä olevan asian käsiteltäväksi kolmen tuomarin kokoonpanossa ja tässä tapauksessa ensimmäisessä jaostossa.

44 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin uuden toimintavuoden alussa, esittelevä tuomari määrättiin viidenteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi nyt esillä oleva asia sen vuoksi siirrettiin.

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia.

46 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 6.4.2006 pidetyssä istunnossa.

47 Kantajan avustaja pyysi suullisen käsittelyn kuluessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin järjestää nyt esillä olevassa asiassa ja muissa asioissa, joita mainittu avustaja hoitaa, epävirallisen tapaamisen niiden asioiden määrittämiseksi, joissa aikomus aloittaa maidontuotanto uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päätyttyä oli näytetty toteen. Komissio vastusti tätä pyyntöä sillä perusteella, että nyt esillä olevan pilottiasian tarkoituksena oli ratkaista konkreettinen oikeudellinen ongelma ja että kussakin asiassa tarvittava näyttö oli esitettävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle normaalien menettelysäännösten mukaisesti.

48 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti suullisessa käsittelyssä varata itselleen oikeuden tehdä tuonnempana päätöksen mainitusta pyynnöstä epävirallisen tapaamisen pitämiseksi ja aloittaa tarvittaessa suullinen käsittely uudelleen. Niiden muiden asioiden osalta, joita kantajan avustaja hoitaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti, että ratkaisu tehtäisiin mainittujen asioiden yhteydessä.

49 Kantaja väitti suullisessa käsittelyssä myös, että kun otetaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-164/01 P, van den Berg vastaan neuvosto ja komissio, 28.10.2004 antama tuomio (Kok. 2004, s. I-10225), hänen vahingonkorvausvaati-

muksensa ei ollut kokonaan vanhentunut. Neuvoston pyynnöstä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi neuvostolle kolmen viikon määräajan, jotta se voi määrittää kantansa ja täsmentää, aikoiko se peruuttaa kanneperusteensa, jossa oli kyse vaatimuksen vanhentumisesta kokonaisuudessaan. Komissio ilmoitti yhtyvänsä neuvoston kantaan. Vastaajina olevat osapuolet väittivät, että vaatimus oli osittain vanhentunut.

50 Neuvosto vastasi 4.5.2006 päivätyllä kirjeellä, että se luopui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vetoamasta vanhentumiseen 25.9.1988 ja 29.3.1989 väliseltä ajalta.

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 15.5.2006 tekemällä päätöksellä edellä mainittu asiakirja liitettiin oikeudenkäyntiaineistoon ja suullinen käsittely päätettiin.

Asianosaisten vaatimukset

52 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– velvoittaa yhteisön maksamaan 5 908,52 euron suuruisen summan lisättynä 8 prosentin suuruisella vuotuisella korolla 19.5.1992 lukien maksupäivään asti

– velvoittaa yhteisön korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

53 Neuvosto vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

54 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

55 Kantaja väittää, että yhteisön vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset täyttyvät ja että hänen vaatimustaan ei voida neuvoston esittämällä tavalla katsoa osittain vanhentuneeksi.

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että nyt tarkasteltavassa asiassa ennen vanhentumista koskevaa kysymystä on arvioitava, onko yhteisölle mahdollisesti syntynyt EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan (josta on

tullut EY 288 artiklan toinen kohta) mukainen vastuu, ja jos on, mihin päivämäärään saakka (ks. vastaavasti edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 28 kohta ja asia Beusmans, tuomion 27 kohta sekä asia T-199/94, Gosch v. komissio, tuomio 7.2.2002, Kok. 2002, s. II-391, 40 kohta).

Asianosaisten lausumat

57 Kantaja kiistää vastaajien näkemyksen, jonka mukaan SLOM I -tuottajat, joiden – kuten kantajan – kiintiö on peruttu, voivat vaatia korvausta 1.4.1989 edeltäneeltä ajalta, mikäli he osoittavat SLOM-sitoumuksensa päätyttyä ryhtyneensä konkreettisiin toimenpiteisiin tuotannon uudelleenaloittamiseksi.

58 Kantaja katsoo, ettei tällainen näyttövaatimus ole pätevä, yhtäältä koska sille ei ole löydettävissä mitään perusteita ainoastaan SLOM I -tuottajia koskevien tosiseikkojen nojalla ja toisaalta koska se johtaa sellaisten SLOM I -tuottajien, joiden kiintiö on peruttu, lainvastaiseen syrjintään suhteessa sellaisiin SLOM I -tuottajiin, jotka ovat saaneet lopullisen kiintiön.

59 Kantaja toteaa, että vastaajien esittämä vaatimus perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä 19 kohdassa mainituissa asiassa Bouma ja asiassa Beusmans annetuissa tuomioissa esittämiin perusteluihin, mutta katsoo, ettei näitä perusteluja voida soveltaa SLOM I -tuottajien tilanteeseen, koska syy, jonka johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi mainituissa tuomioissa, että kyseessä olevien tuottajien oli näytettävä toteen aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto SLOM-sitoumuksensa päätyttyä, perustui siihen seikkaan, että SLOM-sitoumus päättyi viitevuoden eli vuoden 1983 aikana.

60 Kantajan mukaan hänen itsensä kaltaisten SLOM-tuottajien, jotka olivat antaneet maidon kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, jonka voimassaolo päättyi viitevuoden jälkeen, tilanne oli perustavalla tavalla erilainen kuin edellä 19 kohdassa mainittujen asian Bouma ja asian Beusmans kantajien kaltaisten SLOM II -tuottajien. Täten, koska viitevuoden eli vuoden 1983 päättymisestä oli vielä 17 kuukautta aikaa kantajan kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päättymiseen, olisi kohtuutonta vaatia, että kantajan on yhteisön korvausvastuun syntymiseksi näytettävä toteen, että hän oli ryhtynyt viitevuoden kuluessa konkreettisiin toimenpiteisiin maidontuotannon uudelleenaloittamiseksi kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa päätyttyä.

61 Kantaja lisää, että 1.4.1984 lähtien kaikki SLOM-tuottajat tiesivät, etteivät he kuulu kiintiöjärjestelmän piiriin, ja että näissä olosuhteissa ei ollut tarkoituksenmukaista toteuttaa investointeja maidontuotannon uudelleenaloittamiseksi, koska oli ilmeistä, ettei maidontuotantoa voitaisi aloittaa uudelleen. Tilanne on samoin sen näyttövaatimuksen osalta, joka koskee hakemusta viitemäärän saamiseksi kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä eli nyt esillä olevassa asiassa vuonna 1985, koska oli ilmeisen selvää, että tällainen hakemus epäilemättä hylättäisiin samoin kuin SLOM-tuottajien esittämät hakemukset. Kantajan mukaan toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat lisäksi SLOM-tuottajille vuonna 1985, että niillä, joiden tilanne oli kantajan tilanteen kaltainen, ei ollut mitään todellista toivoa viitemäärän saamisesta.

62 Kantaja katsoo täten, että kun otetaan huomioon edellä esitetyt olosuhteet, sen kummemmin yhteisöjen tuomioistuin kuin vastaajina olevat osapuoletkaan eivät ole koskaan esittäneet vaatimusta näytön esittämisestä siitä, että SLOM I -tuottaja on kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa päätyttyä ryhtynyt konkreettisiin toimenpiteisiin maidontuotannon uudelleenaloittamiseksi.

63 Tältä osin kantaja mainitsee asiassa T-187/94, Rudolph vastaan neuvosto ja komissio, 7.2.2002 annetun tuomion (Kok. 2002, s. II-367), jonka 47 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kyseisen asian kantajan, jonka

kaupan pitämisestä luopumista koskeva sitoumus oli päättynyt 31.3.1985 eli maitokiintiöjärjestelmän voimaantulon jälkeen, ei tarvinnut vahingonkorvausoikeuteensa vedotakseen näyttää aikoneensa aloittaa maidontuotannon uudelleen tämän sitoumuksen päättyessä, sillä tällaisen aikomuksen osoittaminen on kyseisen järjestelmän voimaantulon jälkeen tehty käytännössä mahdottomaksi.

64 Neuvosto ja komissio katsovat, että sopimuksen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytykset eivät täyty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, joten kanne on hylättävä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

65 On syytä palauttaa mieleen, että oikeuskäytännön mukaan yhteisö on EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella vastuussa toimielinten aiheuttamista vahingoista ainoastaan, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten toiminta on ollut lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja lainvastaisen toiminnan ja aiheutuneeksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 4/69, Lütticke v. komissio, tuomio 28.4.1971, Kok. 1971, s. 325, 10 kohta; yhdistetyt asiat 197/80–200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 18 kohta; yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 80 kohta; edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 39 kohta ja asia Beusmans, tuomion 38 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 43 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 41 kohta).

66 Niiden maidontuottajien aseman osalta, jotka ovat antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta, yhteisön vastuu on syntynyt jokaista sellaista tuottajaa kohtaan, jolle on aiheutunut vahinkoa siitä, että hän ei ole voinut toimittaa maitoa asetuksen N:o 857/84 soveltamisen vuoksi (edellä 15 kohdassa mainittu asia

Mulder II, tuomion 22 kohta). Tämä vastuu johtuu luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisesta (edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 40 kohta ja asia Beusmans, tuomion 39 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 45–47 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 42 kohta).

67 Tähän periaatteeseen voidaan kuitenkin vedota yhteisön lainsäädäntöä vastaan vain silloin, kun yhteisö on tätä ennen itse luonut tilanteen, johon perusteltu luottamus perustuu (asia C-177/90, Kühn, tuomio 10.1.1992, Kok. 1992, s. I-35, 14 kohta; edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 41 kohta ja asia Beusmans, tuomion 40 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 45–47 kohta sekä, edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 43 kohta).

68 Siten toimija, jota on yleisen edun vuoksi kannustettu yhteisön säädöksellä keskeyttämään maidon kaupan pitäminen määrätyksi ajaksi ja palkkiota vastaan, voi perustellusti odottaa, että hänelle ei hänen sitoumuksensa päättyessä aseteta rajoituksia, jotka koskevat häntä erityisellä tavalla nimenomaan siitä syystä, että hän on käyttänyt hyväkseen yhteisön säännöstön tarjoamia mahdollisuuksia (edellä 6 kohdassa mainittu asia Mulder I, tuomion 24 kohta ja edellä 6 kohdassa mainittu asia von Deetzen, tuomion 13 kohta). Sen sijaan luottamuksensuojan periaatteen vastaista ei ole, että lisämaksujärjestelmän kaltaisen menettelyn yhteydessä tuottajalle asetetaan rajoituksia siitä syystä, että tämä ei ole pitänyt maitoa kaupan tai pitää sitä kaupan vain rajallisia määriä tietyn määrätyn ajan ennen kyseisen menettelyn voimaantuloa omasta vapaasta päätöksestään ja ilman, että tuottajaa olisi tähän kannustettu yhteisön säädöksellä (edellä 67 kohdassa mainittu asia Kühn, tuomion 15 kohta; edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 42 kohta ja asia Beusmans, tuomion 41 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 45–47 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 44 kohta).

69 Lisäksi edellä 13 kohdassa mainitussa asiassa Spagl annetusta tuomiosta käy ilmi, että yhteisö ei voi luottamuksensuojan periaatetta loukkaamatta ilman eri toimenpiteitä evätä kiintiöitä kaikilta niiltä tuottajilta, joiden kaupan pitämisestä

luopumista tai tuotannon muuttamista koskevat sitoumukset olivat päättyneet vuonna 1983, eikä etenkään tuottajilta, jotka eivät Spaglin tavoin olleet voineet aloittaa uudelleen maidontuotantoa syistä, jotka liittyivät niiden antamiin sitoumuksiin (edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 43 kohta ja asia Beusmans, tuomion 42 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 53 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 45 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on todennut kyseisen tuomion 13 kohdassa seuraavaa:

"Yhteisön lainsäätäjä saattoi pätevästi asettaa määräajan, joka koski kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista koskevaa ajanjaksoa kyseisten toimijoiden osalta ja jonka tarkoituksena oli sulkea [erityisen viitemäärän myöntämistä koskevista säännöksistä saatavan] edun ulkopuolelle tuottajat, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa koko viitevuonna tai osana sitä sellaisista syistä, jotka eivät koske kaupan pitämisestä luopumista tai tuotannon muuttamista. On sen sijaan luottamuksensuojan periaatteen vastaista, sellaisena kuin periaatetta on tulkittu edellä mainitussa oikeuskäytännössä, että tämänkaltainen määräaika asetettaisiin olosuhteissa, joiden vuoksi se vaikuttaisi siten, että [näistä säännöksistä saatavan] edun ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset tuottajat, joiden osalta maidon toimittamatta jättäminen viitevuoden aikana kokonaisuudessaan tai osana vuotta on johtunut asetuksen N:o 1078/77 mukaisen sitoumuksen noudattamisesta."

70 On näin ollen asianmukaista päätellä tästä tuomiosta, että tuottajat, joiden sitoumus oli päättynyt vuonna 1983, voivat menestyksekkäästi perustaa vahingonkorvauskanteensa luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen ainoastaan, jos ne osoittavat, että syyt, joiden vuoksi ne eivät olleet aloittaneet uudelleen maidontuotantoa viitevuonna, liittyvät siihen seikkaan, että ne olivat keskeyttäneet tämän tuotannon tietyksi ajaksi ja että niiden oli mahdotonta tuotantoa koskevista järjestelyllisistä syistä aloittaa toimintaa välittömästi uudelleen (edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 45 kohta ja asia Beusmans, tuomion 44 kohta, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 62 ja 63 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu Gosch v. komissio, tuomion 47 kohta).

71 Edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annetusta tuomiosta (23 kohta) käy lisäksi ilmi, että yhteisön vastuu edellyttää sitä, että tuottajat, jotka ovat antaneet

kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, ovat selvästi osoittaneet aikomuksensa aloittaa uudelleen maidontuotanto kyseisen sitoumuksen voimassaolon päätyttyä. Edellä 19 kohdassa mainituissa asiassa Bouma (tuomion 46 kohta) ja asiassa Beusmans (tuomion 45 kohta) annetuista tuomioista ilmenee, että jotta lainvastaisuus, joka johti SLOM-tuottajien tilanteen taustalla olevien asetusten pätemättömiksi julistamiseen, voi antaa SLOM-tuottajille oikeuden vahingonkorvaukseen, näiden on tullut olla estyneitä aloittamasta maidontuotanto uudelleen lisämaksujärjestelmän voimaantulon johdosta.

72 Jos tuottaja ei ole osoittanut tällaista aikomustaan, hän ei voi väittää perustellusti luottaneensa siihen, että hän voi aloittaa maidontuotannon uudelleen milloin tahansa tulevaisuudessa. Näissä olosuhteissa tuottajan asema ei eroa sellaisten taloudellisten toimijoiden asemasta, jotka eivät tuottaneet maitoa ja jotka sen jälkeen kun maitokiintiöjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1984, olivat estyneitä aloittamasta maidontuotannon. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisten markkinajärjestelyjen alalla, jonka tarkoituksena on jatkuva mukautuminen taloudellisen tilanteen muutoksiin, talouden toimijat eivät nimittäin voi perustaa perusteltua luottamustaan siihen, etteivät markkinapolitiikan tai rakennepolitiikan alaan kuuluvista säännöistä mahdollisesti johtuvat rajoitukset koskisi niitä (ks. edellä 19 kohdassa mainitut asia Bouma, tuomion 47 kohta ja asia Beusmans, tuomion 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, vahvistettu edellä 23 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Bouma ja Beusmans, tuomion 99–102 kohta, sekä edellä 56 kohdassa mainittu asia Gosch v. komissio, tuomion 49 kohta).

73 Niiden tuottajien osalta, joiden kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolo päättyi lisämaksujärjestelmän voimaantulon jälkeen, yhteisöjen tuomioistuin on päätellyt niistä toimista, joihin asiassa Mulder II kyseessä olleet tuottajat olivat ryhtyneet ja jotka on selostettu edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annetun tuomion 23 kohdan ensimmäisessä virkkeessä – eli lisämaksujärjestelmän mukaisesti myönnettävien viitemäärien hakeminen jo ennen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päättymistä ja maidon kaupan pitämisen uudelleen aloittaminen viimeistään heti asetuksen N:o 764/89 mukaisen erityisen viitemäärän saamisen jälkeen – että kyseiset tuottajat olivat osoittaneet asianmukaisella tavalla, että heidän tarkoituksenaan oli aloittaa uudelleen toimintansa maidontuottajina. Yhteisöjen tuomioistuin on päätellyt tästä, että maidontoi-

mituksista saatavien tulojen menetystä ei voi pitää seurauksena kantajien vapaaehtoisesta päätöksestä luopua maidon tuotannosta (edellä 23 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Bouma ja Beusmans, tuomion 88 kohta).

74 Nyt esillä olevassa asiassa on ilmeisen selvää, että kantaja on antanut kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, jonka voimassaolo päättyi 24.5.1985 eli lisämaksujärjestelmän voimaantulon jälkeen.

75 Tältä osin on ensimmäiseksi todettava, että kantaja ei ole ennen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa voimassaolon päättymistä pyytänyt – edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II kyseessä olleiden tuottajien tapaan, joiden kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolo päättyi niin ikään lisämaksujärjestelmän voimaantulon jälkeen – että hänelle myönnetään mainitun järjestelmän mukainen viitemäärä. Kantaja ei ole myöskään esittänyt tällaista pyyntöä välittömästi kyseisen sitoumuksen kattaman ajan päätyttyä.

76 Toiseksi on niin ikään selvää, että toisin kuin edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II kyseessä olleet tuottajat, kantaja ei ole aloittanut uudelleen maidon kaupan pitämistä alkuperäisellä SLOM-tilalla välittömästi saatuaan asetuksen N:o 764/89 mukaisen erityisen viitemäärän.

77 Asiakirja-aineistosta kyllä ilmenee ensinnäkin, että asetuksen N:o 764/89 antamisen jälkeen kantaja pyysi, että hänelle myönnetään erityinen viitemäärä, joka hänelle myönnettiinkin 21.7.1989. Lopullinen viitemäärä, joka kantajalle myönnettiin 31.10.1990, peruttiin häneltä kuitenkin maatalous-, luonto- ja kalastusministeriön 11.10.1991 tekemällä päätöksellä, koska "mainitun ministeriön yleisen tutkintayksi-

kön tekemästä tutkimuksesta ilmeni, että [kantaja] ei [täyttänyt] tämän lopullisen myöntämisen asettamia edellytyksiä", koska hän ei tuottanut "alkuperäisellä SLOM-tilallaan Beschikking Superheffing SLOM-deelnemersissä tarkoitettua maitoa".

78 Tämän jälkeen edellä mainitusta päätöksestä College van Beroep voor het Bedrijfslevenissä nostettu kanne hylättiin 16.1.1997 annetulla tuomiolla muun muassa, koska "alkuperäisen SLOM-tilan tuotantoyksiköt eivät – – [olleet] – – mukana maidontuotannon uudelleenaloittamisessa sellaisella tavalla, että [olisi voitu] katsoa, että kantaja oli aloittanut uudelleen kyseisen tuotannon alkuperäiseltä SLOM-tilalta käsin".

79 Lisäksi College van Beroep voor het Bedrijfslevenin 16.1.1997 antamasta tuomiosta ilmenee myös, että "kantajan tekemää päätöstä olla käyttämättä alkuperäistä SLOM-tilaa tuottaakseen tilapäisesti myönnettyä SLOM-kiintiötä vastaavan määrän maitoa, koska hänen puolisonsa piti maitokarjaa kyseisellä SLOM-tilalla, on pidettävä hallinnointipäätöksenä, jonka seuraamuksista kantajan on vastattava".

80 Kuten neuvosto on korostanut, tuotantoa ei voitu aloittaa uudelleen alkuperäisellä SLOM-tilalla, koska kantajan puoliso käytti sitä maidontuotantoon ja näin kantaja oli osoittanut mainitun tilan uuteen käyttöön.

81 On vielä muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan erityisen viitemäärän myöntämisedellytyksiä koskevista asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, 3 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun soveltamista koskevista yleisistä säännöistä 3.6.1988 annetun komission asetuksen N:o 1546/88 (EYVL L 139, s. 12), sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1033/89, 3 a artiklan 1 kohdan säännöksistä, kun niitä luetaan yhdessä, ilmenee, että maidontuotannon

on tapahduttava alkuperäiseltä SLOM-tilalta käsin (ks. vastaavasti asia C-86/90, O'Brien, tuomio 3.12.1992, Kok. 1992, s. I-6251, 11 ja 12 kohta; asia C-98/91, Herbink, tuomio 27.1.1994, Kok. 1994, s. I-223, 12 ja 13 kohta ja edellä 49 kohdassa mainittu asia Berg v. neuvosto ja komissio, tuomion 71 kohta).

82 Kuten neuvosto on perustellusti todennut, kun yhteisö antoi edellä 6 kohdassa mainitussa asiassa Mulder I annetun tuomion johdosta uudet asetukset, jotka mahdollistivat viitemäärän myöntämisen SLOM-tuottajille, sen oli rajoitettava tämä myöntäminen niihin henkilöihin, joilla todella oli oikeus siihen, eli henkilöihin, joilla todella oli ollut aikomus aloittaa tuotanto uudelleen kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päätyttyä, ja jätettävä myöntämisen ulkopuolella ne henkilöt, joilla ei ollut ollut mainittua aikomusta ja joiden tilanne täten oli samanlainen kuin muiden maanviljelijöiden, jotka eivät olleet tuottaneet maitoa viitevuoden kuluessa ja jotka eivät täten olleet voineet saada viitemäärää lisämaksujärjestelmän käyttöönoton yhteydessä.

83 Vastaavasti asetuksen N:o 764/89 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa täsmennetään, että "nämä tuottajat voivat vaatia tällaista myöntämistä ainoastaan, mikäli ne täyttävät tietyt myöntämisedellytykset ja osoittavat täten aikomuksensa ja todelliset mahdollisuutensa maidontuotannon uudelleen aloittamiseksi sekä sen, että heidän on ollut mahdotonta saada viitemäärää – – asetuksen N:o 857/84 2 artiklan nojalla".

84 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 74–83 kohdassa mainitut seikat kokonaisuudessaan tarkasteltuna edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II annetun tuomion valossa, on näin ollen todettava, että koska kantajan saama lopullinen viitemäärä peruttiin nimenomaan siitä syystä, ettei kantaja täyttänyt asetuksessa N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 764/89, säädettyjä edellytyksiä tällaisen kiintiön saamiseksi, ja erityisesti koska kantaja ei tuottanut maitoa alkuperäisellä SLOM-tilalla, sen, että kantaja ei pitänyt maitoa kaupan

antamansa sitoumuksen voimassaolon päätyttyä, ei voida – koska kantaja ei ole esittänyt mitään näyttöä aikomuksestaan aloittaa maidontuotanto uudelleen – katsoa johtuneen lisämaksujärjestelmän voimaantulosta.

85 Tältä osin on todettava, että kuten julkisasiamies Van Gerven mainitsi edellä 15 kohdassa mainitussa asiassa Mulder II antamansa ratkaisuehdotuksen 30 kohdassa, yhteisö voi olettaa niiden maidontuottajien osalta, joiden kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolo päättyi lisämaksujärjestelmän voimaantulon jälkeen ja jotka hakivat erityistä viitemäärää asetuksen N:o 764/89 puitteissa mutta eivät saaneet sitä, koska he eivät täyttäneet mainitussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä, että mikäli mainitut tuottajat eivät esitä päinvastaista näyttöä, he eivät olisi voineet saada viitemäärää, jos asetuksessa N:o 857/84 olisi siitä säädetty, ja täten heidän tilanteensa on samanlainen kuin SLOM-tuottajien, jotka eivät ole koskaan hakeneet viitemäärää.

86 Tällaista olettamaa on sovellettava myös kantajan kaltaisiin tuottajiin, jotka saivat asetuksen N:o 764/98 puitteissa erityisen viitemäärän, joka heiltä kuitenkin peruttiin, koska he eivät täyttäneet mainitussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä.

87 Tällainen tulkinta on yhteensoveltuva yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan kanssa, joka koskee lisämaksujärjestelmän käyttöönotosta vuonna 1984 aiheutunutta sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta, joka – kuten tämän tuomion 66 ja 72 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä todetaan – syntyy ainoastaan sellaisia tuottajia kohtaan, jotka olivat väliaikaisesti keskeyttäneet maidontuotannon, jonka uudelleen aloittaminen ei ollut ollut mahdollista nimenomaan lisämaksujärjestelmän voimaantulon johdosta. Sitä vastoin kieltäytyminen korvauksen suorittamisesta niille, jotka eivät kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päättyessä olleet aloittaneet uudelleen maidon kaupan pitämistä muista kuin mainitun järjestelmän voimaantuloon liittyvistä syistä, on perusteltua tarpeella estää mainittuja henkilöitä pyytämästä erityisen viitemäärän myöntämistä tarkoitukse-

naan, ei suinkaan jatkuvan maidon kaupan pitämisen aloittaminen, vaan puhtaan taloudellisen hyödyn saaminen kyseisestä myöntämisestä käyttämällä hyväksi sitä markkina-arvoa, joka viitemäärille on tällä välin syntynyt (ks. vastaavasti asia C-44/89, von Deetzen, tuomio 22.10.1991, Kok. 1991, s. I-5119, 24 kohta).

88 Täten sellaisten tuottajien, jotka kantajan tavoin ovat lopettaneet maidon kaupan pitämisen asetuksen N:o 1078/77 puitteissa ja jotka ovat asetuksen N:o 764/89 antamisen jälkeen hakeneet erityistä viitemäärää, joka heille on myönnetty ja sittemmin peruttu, tehtävänä on osoittaa, että heidän aikomuksenaan oli aloittaa uudelleen maidontuotanto kaupan pitämisestä luopumista koskevien sitoumustensa voimassaolon päätyttyä.

89 Toisin kuin kantaja väittää, tältä osin edellä 63 kohdassa mainitussa asiassa Rudolph vastaan neuvosto ja komissio annettua tuomiota ja erityisesti sen 47 kohtaa ei voida tulkita siten, että näyttöä kantajan aikomuksesta aloittaa uudelleen maidontuotanto kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päätyttyä ei enää edellytettäisi.

90 Mainittua tuomiota on luettava ainoastaan sitä koskevien tosiseikkojen valossa. Tuossa asiassa Rudolph, joka oli tuottaja, oli tehnyt asetuksen N:o 1078/77 puitteissa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen, jonka voimassaolo päättyi 31.3.1985, ja sai asetuksen N:o 764/89 voimaantulon johdosta erityisen viitemäärän, jonka ansiosta hän saattoi aloittaa maidontuotannon uudelleen.

91 Edellä 63 kohdassa mainitussa asiassa Rudolph vastaan neuvosto ja komissio annettua tuomiota (47 kohta) on täten luettava siten, että näyttöä aikomuksesta aloittaa uudelleen maidontuotanto kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päätyttyä, edellytetään edelleen, mutta mainittu seikka katsotaan toteen näytetyksi, kun tuottajat, joiden kaupan pitämisestä luopumista

koskevan sitoumuksen voimassaolo on päättynyt lisämaksujärjestelmän voimaantulon jälkeen, osoittavat täyttävänsä sovellettavassa säännöstössä asetetut edellytykset, joiden ansiosta ne voivat aloittaa uudelleen maidontuotannon, pyytämällä ja säilyttämällä erityisen viitemäärän maidontuotannon uudelleen aloittamista varten.

92 Nyt esillä olevassa asiassa kantajalta kuitenkin ensinnäkin peruttiin hänelle myönnetty erityinen viitemäärä asetuksen N:o 764/89 antamisen johdosta, koska hän ei täyttänyt edellytyksiä, jotka mainitussa yhteisön lainsäädännössä asetettiin tällaisen viitemäärän myöntämiselle.

93 Lisäksi kantaja on vasta suullisessa käsittelyssä esittänyt joukon selvityksiä ja asiakirjoja, jotka ovat olleet olemassa jo aiemmin ja jotka olisi voitu luovuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle sen epävirallisen tapaamisen puitteissa, jonka pitämistä kantaja ehdotti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, jotta tämä tutkisi mainitut selvitykset ja asiakirjat, joilla pyrittiin osoittamaan, että kantajan poika, joka vuonna 1986 oli 17-vuotias, oli käynyt ammatillisen koulutuksen harjoittaakseen maidontuottajan ammattia ja jatkaakseen kantajan toimintaa, koska hän lähestyi eläkeikää. Kantaja on lisäksi vedonnut siihen seikkaan, että hänen kirjanpitäjänsä olisi voinut laatia todistuksen, jolla vahvistetaan hänen aikomuksensa jatkaa maidontuotantoa.

94 Sen lisäksi, että edellä mainitut ammatillinen koulutus ja todistus eivät voi muodostaa tuottajan toteuttamia toimenpiteitä, joilla pyritään osoittamaan hänen aikomuksensa tuottaa maitoa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa voimassaolon päätyttyä, on todettava, että näihin liittyvät väitteet on esitetty vasta istunnossa, vaikka niitä väitetysti tukevat selvitykset ja asiakirjat olisi voitu liittää oikeudenkäyntiaineistoon kirjallisessa käsittelyssä. Tämän johdosta kantajan pyyntö siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin järjestää epävirallisen tapaamisen, jotta mainitut selvitykset ja asiakirjat voidaan liittää oikeudenkäyntiaineistoon ja jotta niihin voidaan perehtyä, on hylättävä.

95 Kuten neuvosto on todennut, asiassa ei ole myöskään esitetty mitään näyttöä, jolla pyritään osoittamaan tarvittaessa, että ne syyt, jotka estivät kantajaa aloittamasta tuotantoa uudelleen asetuksessa N:o 764/89 säädettyjen edellytysten mukaisesti, eivät olleet olemassa kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päättyessä, ja että ne eivät olisi estäneet mainittua uudelleen aloittamista.

96 Tässä tilanteessa on todettava, että kantaja ei ole osoittanut edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti, että hänellä oli kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen voimassaolon päättyessä aikomus aloittaa maidontuotanto uudelleen.

97 On myös todettava, että kantajan väitettä, jonka mukaan asiassa syntyy syrjintää eri maidontuottajien välillä sen mukaan, kuuluvatko he sellaisten SLOM I -tuottajien luokkaan, joiden erityinen viitemäärä on peruttu, vai niiden SLOM I -tuottajien joukkoon, joilla on lopullinen viitemäärä, ei voida hyväksyä, koska mainittujen kahden tuottajaryhmän välillä vallitsee objektiivinen ero ja täten niitä ei ole kohdeltava samalla tavoin.

98 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan syrjintäkiellon periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tapauksia ei kohdella samalla tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (asia 15/83, Denkavit Nederland, tuomio 17.5.1984, Kok. 1984, s. 2171, 22 kohta; yhdistetyt asiat 201/85 ja 202/85, Klensch ym., tuomio 25.11.1986, Kok. 1986, s. 3477, Kok. Ep. VIII, s. 755, 9 kohta; yhdistetyt asiat T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 ja T-477/93, O'Dwyer ym. v. neuvosto, tuomio 13.7.1995, Kok. 1995, s. II-2071, 113 kohta ja asia T-119/95, Hauer v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.7.1998, Kok. 1998, s. II-2713, 63 kohta).

99 Kaikesta edellä olevasta seuraa, että kantaja ei ole osoittanut syy-yhteyttä asetuksen N:o 857/84 ja väitetyn vahingon välillä. Näin ollen on päädyttävä siihen, että yhteisön vastuu ei voi syntyä kantajaan nähden asetuksen N:o 857/84 soveltamisen johdosta, eikä ole tarpeen tutkia sitä, täyttyvätkö muut tällaisen vastuun edellytykset.

100 Näin ollen vanhentumista koskevaa kysymystä ei liioin ole tarpeen tutkia.

101 Tämän johdosta kanne on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja neuvosto ja komissio ovat vaatineet oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) R. W. Werners velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä joulukuuta 2006.

E. Coulon M. Vilaras

kirjaaja jaoston puheenjohtaja